

Harmanecké noviny

Spoločenské noviny zo života občanov a histórie obce Harmanec

September 2019

Ročník XIII.

Číslo 3

Staroba je dar, ktorý nie je dopriaty každému...

*Krásni mladí ľudia sú hračka prírody,
ale krásni starí ľudia sú umelecké diela.*

Budha

Senior neznamená starý

V nasledujúcom mesiaci, myslím tým mesiac október, sa bude všade a často písať a rozprávať o starobe, o senioroch a období, ktorému sa hovorí, že je jeseňou života človeka.

Kedysi bol pre nás, a v mnohých kultúrach je ešte aj dnes, starší človek považovaný a vnímaný ako najmúdrejší a najväznejší člen spoločnosti.

Možno má niekto pocit, že sa v spoločnosti niekde stratila úcta k starším a rešpekt k nim. Možno to tak nie je. Ja si len myslím, že tí mladší ani nevnímajú seniorov ako starých, pretože dnešní seniori, aj keď majú svoj vek, vôbec tak nevyzerajú. Žijú aktívny život, plný energie a tešia sa zo života. Vedia, že roky nezastavia, ale užívajú si ich s úsmevom. Ani mne sa nepáči oslovenie senior. Nejdem sa s týmto slovom stotožniť. Prečo? Lebo aj vo mne toto slovo evokuje starobu. Možno to súvisí aj s tým, že v dnešnej dobe sa pestuje kult mladosti a starší vek je považovaný za hendikep. Trošku som sa uspokojila, keď som na internete pátrala po tomto, pre nás seniorov, neobľúbenom slove. Citujem z jednej diplomovej práce na tému Senior neznamená starý: „Podstatné meno „senior“ je latinského pôvodu a v preklade znamená „starší“. Používa sa v rôznych významoch. Senior je teda starší človek, ktorý už mnohé prežil, vychoval deti a niečo v živote dokázal. Je to človek, ktorý vzhľadom na svoj vek môže odovzdávať mladším generáciám svoje odbor-

né i životné skúsenosti. Či sa nám to páči alebo nie, vo veku okolo šesťdesiatky sa dostávame z kategórie stredného veku do seniorskej generácie. Je absurdné a smiešne to popierať. Čas sa nedá zastaviť a nikto nezostane mladý naveky, i keď vo vnútri sa tak mnohí cítime. Aj dnešní junióri budú raz seniori. Nebráňme sa preto zaraďeniu do tejto čestnej kategórie a oslovenie senior neberme ako nadávku, ale skôr ako poklonu...“ (koniec citácie).

Dúfam, že som trošku upokojila mne podobných seniorov, a obhájila som to slovíčko „senior“. A tak si žime svoj aktívny život v tomto veku a tešme sa, že nám bol vôbec dopriaty...

Recepty na aktívny život v pokročilom veku sa rôznia. A prístup ku starobe je rozličný v každej krajine. V západných krajinách je bežné, že ľudia žijú viac v komunitách, či už cirkevných alebo založených na rôznych spoločných záujmoch a priateľstvách.

U nás už ale tiež nepanuje predstava o tom, že úlohou starého človeka je len sedieť doma a starať sa o rodinu a vnúčatá. No rodina, rodinné zázemie je našťastie ešte stále tým najkrajším a najdôležitejším pre každého z nás.

A tak vám, milí seniori, želim krásnu, bohatú, farebnú jeseň a rodina nech vám je najväčšou oporou.

Iveta Roháčová, šéfredaktorka

Aj v našej obci Harmanec sa v základnej a materskej škole začal nový školský rok. Som veľmi hrdá na našu obec, keď sledujem meniacu sa budovu Materskej a základnej školy Harmanec, ktorá nadobúda vynovenú podobu a bude naďalej slúžiť našim deťom. Žiakom v novom školskom roku želám, aby sa im v škole nielen páčilo, ale aj darilo a škôlkarom veľa úsmevov a radosti.

Vážení občania, po letnom období nastupujeme opäť do zabehnutých pracovných koľají a snažíme sa vyťažiť pre našu obec maximum, aby výsledky nášho snaženia boli čo najviac viditeľné. Pravidelne v jesennom období stojí pred obcou úloha zostaviť najdôležitejší dokument a to je rozpočet našej obce. Plány obce do budúceho roka závisia do veľkej miery od finančných možností a zdrojov, ktoré naša obec má.

Začnem tento svoj jesenný článok otázkou: čo potrebuje občan, aby bol spokojný s obcou, v ktorej žije? Niekomu stačí pozametaná prístupová cesta, ďalší chce kvalitnejšie osvetlenie a udržiavanú verejnú zeleň a veľa ľudí chce, aby im obec zabezpečila aj niečo viac: kvalitné školstvo, kultúru, športoviská či zábavu. Mnohí z vás si kladú otázky týkajúce sa priorít obce, jej rozvoja a smerovania. Sú to bežné otázky, ktoré priamo či nepriamo zaznievajú a ktoré súvisia s tým, aké ciele si obec stanovuje, ako sa jej ich darí plniť a aké sú jej reálne možnosti.

Každý dokáže pochopiť, že ani v Harmanci, ani vo veľkej väčšine obcí na Slovensku, nie je možné uspokojiť všetky potreby obyvateľov, nech by boli akokoľvek oprávnené, a to v dôsledku nedostatku financií. O to dôležitejšie je zháňať finančné prostriedky všetkými silami a míňať ich rozumne, systémovo a efektívne, teda tak, aby to malo, po slovensky povedané, „hlavu a päťu“. Vzhľadom na stav v našej obci sú priority jasné, dokončenie začatých opráv a rekonštrukcií, pokračovanie na ďalších verejných budovách v nastúpenom tempe, ďalej je to dobudovanie optických sietí, ktoré by v 21. storočí nemali chýbať v žiadnej väčšej obci. Rovnako ide o chodníky, verejné osvetlenie, asfaltovať prístupové cesty k budovám, dvory pri bytovkách. Nemôžeme tento fakt ignorovať a každoročne musíme na tieto stavby obetovať najväčšiu časť investičného rozpočtu.

Okrem týchto priorít sa priebežne objavujú ďalšie, ktoré však už nepodporujú všetci obyvatelia obce v rovnakej miere, no po čase sa veľká väčšina verejnosti s nimi stotožní, pretože uznajú, že aj tie sú pre obec potrebné. Pre vedenie obce, je veľmi ťažké rozhodovať tak, aby sa neignorovali základné potreby obyvateľov a zároveň sa našiel kompromis medzi predstavami v otázke rozdelenia

voľných financií. A práve preto, aby toto rozhodovanie malo „hlavu a päťu“, aby nebolo nesystémové, obec vytvára a pravidelne aktualizuje viacero, dalo by sa povedať plánovacích dokumentov.

Najdôležitejší je programový trojročný rozpočet. Okrem toho, že ho obec potrebuje, aby naplnila literu zákona, je aj dobrou oporou pre dlhodobý rozvoj a smerovanie obce a pomôckou pri kontrole plnenia cieľov obce. Osobne som presvedčená, že aj veľké veci sa dajú budovať a v obci zvládnuť nielen veľkými jednorazovými investíciami, ktoré sú často nedomyslené, ale aj postupne, krok za krokom. Programový rozpočet obecnej zastupiteľstvo aktualizuje a schvaľuje každoročne a pravidelne ho aj hodnotí. Rozpočet ako dokument obce zahŕňa základnú predstavu rozvoja obce na niekoľko rokov dopredu a je tak odrazovým mostíkom pre investície.

Ak má mať hodnoverný význam, teda ak má čo najvernejšie odrážať skutočné potreby a vôľu obyvateľov, musia sa k nemu pripraviť podklady, premyslieť najdôležitejšie priority do budúceho obdobia. Jeseň je to najdôležitejšie prípravné obdobie na zabezpečenie chodu našej obce v budúcom roku a v nasledujúcich najbližších rokoch.

Teraz trochu odbočím od predchádzajúcej témy, vážení občania. Oznamujeme vám, že firma Máriaus Pedersen, ktorá zberá v našej obci odpad oznamuje občanom, že plasty v čiernych vreciach neberú, nemôžu ich naložiť. Plasty majú byť uložené v žltom, prípadne priesvitnom vreci, musí byť jasne identifikované, čo vrece obsahuje, naplnené vrecia čiernej farby sa považujú za komunálny odpad. Žlté vrecia presvitajúceho vzhľadu si môžete prevziať na obecnej úrade.

Na záver by som sa rada dotkla citlivej témy, ktoré je síce stále aktuálna, ale v období jesene ju všetci vnímame viac ako inokedy. Preto, lebo budeme o nej hovoriť všade. Doma, v školách, škôlkach, médiách. Október je mesiacom úcty k starším. Mám úctu k všetkým občanom v našej obci. Vážim si a rešpektujem malých, veľkých, mladých, ale rešpekt a úcta k starším by mala byť samozrejmosťou pre nás všetkých. Nezabúdajme na to. Snažme sa žiť nielen pre seba a vo svojom vlastnom svete, v kolobehu zamestnania a rodinných povinností. Skúsme si viac pomáhať navzájom, viac sa tolerovať. Niekedy stačí začať tým, že sa navzájom pozdravíme, alebo budeme viac počúvať jeden druhého. Venujme viac pozornosti svojim starším príbuzným, priateľom, susedom. Možno sa nám bude spolu krajšie a lepšie bývať a žiť.

A na úplný záver už len pár slov. Teším sa na nové pracovné povinnosti, nové výzvy, starosti, problémy, radosti. Jednoducho, teším sa na opätovné stretnutia s Vami, sú pre mňa nesmierne dôležité.

Henrieta Ivanová, starostka obce

Uvítanie detí do života

*...maličký anjel pri dverách stál,
nesiem vám šťastie, povedal,
nesiem vám dieťaťko, krásne, milé
a s ním radostné a šťastné chvíle...*

Medzi prvé slávnostné chvíle dieťaťka ako občana, patrí uvítanie do života. V stredu 11. 9. 2019 sme obradnú miestnosť obecného úradu pripravili na túto slávnostnú udalosť - uvítanie novonarodených detí do života.

Pozvané boli štyri detičky so svojimi rodičmi:

Sofia Smidáková, Valentína Berkýová, Tibor Abrahám a Viktoria Fronzová. Okrem rodičov si túto výnimočnú udalosť nenechali ujsť ani starí rodičia či súrodenci.

Tento rok netradične privítal medzi nami našich nových občanov poslanec Ján Roháč, zástupca starostky obce. Vo svojom príhovore vyzdvihol úlohu rodičov pri výchove svojich detí a zaželel im na tejto neľahkej ceste veľa šťastia, radosti a úspechov. Rodičia sa podpísali do pamätnej kroniky a od poslancov obecného zastupiteľstva si prevzali knižku „Naše bábätko“, kvietok a finančný príspevok.

Popoludnie nám spríjemnili svojim vystúpením žiaci základnej školy pod vedením pani riaditeľky Mgr. Henriety Kohútovej.

Neodmysliteľnou súčasťou tejto slávnostnej udalosti je fotenie detičiek v drevenej kolíske, ktorú využili všetci prítomní rodičia.

Prajeme Vám, aby nový človečik priniesol do Vašej rodiny veľa lásky, smiechu a nehy. Gratulujeme Vám, rodičia!

A. Chladná

Krížna - Smrekov

Krížna – Smrekov. Pre mnohých miesto, ktoré dušu upokojuje, cítite, ako sa nabíjate nejakou zvláštnou energiou. Čistota prírody, krásneho výhľadu do ďalekého kraja, ktorý obklopuje túto vyvýšenú časť Veľkej Fatry. Donúti človeka zastaviť svoje roztrúsené myšlienky a rozum dohnať k čistote mysle. Aká je to nádhera, len tak ostať stáť a pozeráť, zhlboka dýchať a na nič nemyslieť.

Na čo asi mysleli tí, ktorí tu pred viac ako 75 rokmi čakali so zbraňou v ruke na nepriateľa. Prežijú, neprežijú? Aká bude doba, keď sa to všetko pominie, keď príde to vytúžené víťazstvo a všetci pôjdu k svojim domov? Väčšina neprišla. Ostali tu – v tejto časti hôr.

Tu im v roku 1958 postavili pomník, aby sme nikdy nezabudli.

Ku koncu augusta rok čo rok toto pietne miesto patrí najväčšej návštevnosti účastníkov, ktorí sa prídu pokloniť a v mysli poďakovať hrdinom 2. svetovej vojny k pomníku, pod ktorým sú pozostatky padlých partizánov. Tu sa schádzali tí, ktorí sa zúčastnili bojov, tu sa schádzali a schádzajú pamätníci a tu sa schádzame my, čo úprimne ctíme ľudí, ktorí preukázali neskutočnú odvalu v tej hroznej tragédii ľudských dejín – keď človek ubližoval človeku, a nebáli sa chrániť budúcnosť ľudského pokolenia.

24. augusta 2019 pricestovala k hotelu Kráľova Studňa viac ako stovka ľudí. Autobusom a ostatnými dopravnými prostriedkami. O všetkých bolo postarané, tí, ktorí nevládali vyjsť k pomníku, vyviezli pohodlne autami. Je to už neuveriteľných 75 rokov, čo naša spoločnosť nielenže žije v demokracii, ale má právo túto spoločnosť sama riadiť.

Je smutné, ale už je to tak, že tým, ktorí každý rok sem s nami pravidelne chodili, sa zo zdravotných dôvodov alebo vysokému veku nedá prísť. Sú a ostanú pre nás vzorným príkladom a studňou múdrosti.

Spomienkové stretnutie sa začalo pri „partizánskej nemocnici,“ ku ktorej prišla časť účastníkov. Tu nás privítal pán Ing. Dušan Kováč a porozprával nám o histórii bojov partizánskych skupín tu na tejto časti lúk Veľkej Fatry.

A potom sme všetci už zastali okolo pomníka, pri ktorom sa rozohrali prsty mladých heligonkárov partizán-

skou piesňou.

K účastníkom sa prihovoril aj pán Stanislav Mičev, generálny riaditeľ Múzea SNP Banská Bystrica. Vyzval prítomných, aby sa so svojimi deťmi rozprávali doma, lebo to, čo doma počujú, to je pre nich dôležitejšie ako to, čo počujú na ulici. Pretože sloboda a demokracia sa ťažko vybudujú, ale veľmi ľahko stratia. Po niekoľkých

Krížna - Smrekov

rokoch si mohli prítomní vypočuť slová aj obce Dolný Harmanec v zastúpení jej starostu pána Matúša Vajsa.

Obec Harmanec prevzala z rúk tajomníka Oblastného výboru SZPB Banská Bystrica pána Štefana Dubovického „Plaketu vďaky“ za rozvíjanie pokrokových tradícií odkazu SNP a boja proti fašizmu. Ďakujeme.

Pri odchode z tohto tichého miesta nedá mi nespomenúť, že tú nádhernú kyticu z prírodnej čečiny a makových kvetov, ktorú sme položili k pomníku nám vyrobila spolu s ostatnými kyticami šikovná pani Anka Ťažká.

Kto nezvládal cestu nadol, sadol do pripravených áut a kto sa chcel prejsť, pomaličky z vrcholu schádzal k ho-

telu. Tu ich čakal výborný guľáš a pohár dobre chladeného pívka či koly, občerstvenie, ktoré pripravili poslanci OZ z Harmanca. Bola radosť sa na nich pozerať. Práca im išla – ako sa povie – od ruky. A veru, navarili výborný gu-

ľáš. Pripravili pekné posedenie, každý si našiel svoje miestečko a pustil sa do svojej porcie. A aby im dobre chutilo, hrali im šikovní chlapi z Horehronia ľudové piesne a do toho všetkého nám prialo nádherné slnečné počasie.

Pani starostka môže byť len a len hrdá. Verím, že na

budúci rok bude medzi nami už plná zdravia a elánu. A Dolný Harmanec zasa hrdý na svojho starostu, ktorý aj keď nemal po boku svojich poslancov, sa zhostil úlohy hostiteľa svojho katastrálneho územia ako sa na poriad-

neho starostu patrí.

Ďakujeme za pomoc pánom Ing. Dušanovi Kováčovi a Jankovi Lehotskému z hotela Kráľova Studňa, firme ZUTO - BUS s. r. o., za poskytnutie autobusu, pánom Jankovi Snopkovi, Petrovi Murgašovi, Petrovi Čunderlíkovi a ďakujeme všetkým vám, ktorí ste tento skvelý deň využili aj pre svoju radosť a potešenie.

No a malá poznámka na záver: pri rozhovoroch s účastníkmi som sa dozvedela, že niektorí boli na Krížnej prvýkrát, niektorí tu boli dávno, dávno - hoc veľa rokov žijú pod jej vrchmi.

Tak, dovidenia, priatelia, v roku 2020!

A nezabudnite: „Nikdy sa nestážujte na dobu, pretože ste sa narodili len preto, aby ste ju urobili lepšou.“

Kristína Beňová

Tak to tu ešte nebolo. A tak skoro ani nebude. Človek s titulom „Starý otec“. Síce bez úradného certifikátu, ale zato s titulom, ktorý každý uznáva a rešpektuje. A nielen to, ale v poslednej dobe už aj dosť závidí.

Jááááj, chlapi moji, ale toho sa treba aj dožiť! A to v tomto „poondiatom“ svete nie je až také ľahké a jednoduché. A v našom okolí ho inde nenájdete. Ale Harmanec takého predsa len má, je to Jeho Výsosť so šedivou bradou: **Milan Rečkovič**.

Vtesnať do pár riadkov život človeka, ktorý má viac ako osemdesiat rokov, dá poriadne zabráť. Ešteže papier znesie všetko. Vidíte ho, ako sa pomaly posúva dole z doliny od svojich rybičiek, za pomoci neodmysliteľnej paličky k hlavnej ceste. Križovatka, zákruta, autobusová zastávka bez prechodu pre chodcov. Nerád by vrazil do nejakého prepychového auta, veď by sa nedoplatil! A sám bol celý život šoférom, tak vie, ako to chodí, ale kdeže lanské snehy sú...

„Starý otec“ uzrel svetlo sveta v nepokojnom roku 1938 v neďalekej Polkanovej. Bol v poradí druhým dieťaťom v baníckej, pracovitej rodine. Staršia sestra bola Želka a po Milanovi prišla Nelka a Jožina. Do školy sa chodilo do Starých Hôr. Pátrikári, ako Starohorcov radi a bežne prezývali, mali v tých časoch dosť svojich škôľok, ale Polkanová tam tiež úradne patrila.

No, Polkanová. Aj ona sama má svoju bohatú históriu, ale dnes to už málokto vie. Bola tu posledná fungujúca baňa z celej plejády, po celé stáročia oslavovaných a slávnych baní v tomto okolí. Ťažili sa tu drahé kovy ešte v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Ale bolo tu ešte niečo, ale dávno, dávno... Bola tu založená za rakúskej éry, keď ešte neboli na svete strelné zbrane, vôbec prvá priemyselná manufaktúra v celej monarchii, na výrobu sečných a bodných zbraní. A malo to logiku, veď tu sa ťažili kovy, tu boli šmelcovacie pece. A naposledy tu bolo ešte niečo. Z Harmanca dovezený, nechcený zvon. Ale aj ten už niekto ukradol.

Osada Polkanová však mala v minulosti aj niekoľko iných názvov: Potkanoma, Ratzen Grund, Potkanová, Pod

Kánova, Pod Kánom, Kánalja. Len tak mimochodom, potkany patrili k inventáru baní, boli prvé, čo zacítili plyny, ako aj najjemnejšie otrasy zeme a vtedy veru bolo treba utekať, ak už nebolo aj neskoro.

Vojna obrala detstvo o hry a Milanovi v povstaní zahynuli strýkovia - Milan ich pozná vlastne z pamätnej tabule v Uľanke. Nedá sa zabudnúť na bombardovanie a ostreľovanie pri ústupe partizánov v starohorskej doline, po potlačení povstania.

V Banskej Štiavnici začal svoju proletársku kariéru ako baník. Neskôr pracoval v bani doma v rodnej Polkanovej. Presťahovali sa do Harmanca, kde Milan Rečkovič nastúpil pracovať do fabriky, do papierní 11. januára 1955. Začínal v potrubárskej dielni, kde pracoval aj Jozef Hanko a veterán Hlavátka. No, toho až tak veľmi nechválili, aj keď bol výborný odborník, lebo vraj nerád odovzdával

mladým tajomstvo remesla, hlavne pri zváraní olovom. V potrubárskej dielni však dlho nepobudol.

Ako mladý chlapec urobil jedno dôležité životné rozhodnutie, čo sa každému nepodarí. Bol totiž náruživým fajčiarom. Rýchlo si spočítal, koľko peňazí vyfúka zbytočne do vzduchu a to každý deň. Fajčil 80 cigariet denne. Ďakujem pekne. A tak jedného dňa daroval tabatierku jednému kamarátovi, druhému zapaľovač a fajčeniu dal zbohom.

V októbri 1955 narukoval na vojenčinu do Čepičkovej armády, aby zakúsil obávaný vojenský Rád A 1 - 1 a to v oblasti Mimoň, ako technik pre údržbu lietadiel. V decembri 1957 uniformu vyzliekol a vrátil sa do Harmanca, kde v papierniach začal pracovať ako vodič, ktorému sa vtedy hovorilo „šofér“. A pri tomto povolání vydržal celý život. V tých začiatkoch bolo na cestách len málo áut, ale cesty boli hrozné. Jazdil so všetkým, s čím bolo treba a o jemu zverený „vercajg“ sa naozaj poctivo staral. A jazdilo sa veľa, alebo ešte viac, lebo fabrika skutočne veľmi pomáhala ľuďom, ktorí si stavali domy, chaty, garáže. A nielen to, ale aj v oblasti kultúry, športu a rekreácie.

O dva roky, v roku 1959 sa Milan oženil. Manželka Boženka bola skvelá, inteligentná a múdra žena. Jej rodi-

na sa vrátila z Ameriky, mala teda americkú výchovu, hovorila anglicky, čo v tých časoch bolo skôr na škodu. Veď sa tu forsírovala hlavne ruština, ako budúci svetový jazyk. A každý bol podozrivý, kto vedel cudziu reč, kto mal telefón, kto mal písací stroj a kto mal nejakú rodinu v zahraničí.

Do rodiny pribudli postupne tri deti: Evka, Dušan a Milan. Bolo sa treba obracať. Milan, teraz už starší, však mal v sebe dosť elánu.

A našiel si čas aj na svoje záľuby, aj na kamarátov.

Tých záľub mal hneď niekoľko. V športe to bol predovšetkým futbal, veď v Harmanci pôsobil práve v tých časoch legendárny futbalista Karel Finek. Chlapisko ako hora, reprezentačný brankár, dlane ako lopaty a životný osud ako zo zlého sna. Po vojne odišiel do Francúzska, kde sa však „pozabudol“ a do Slávie Praha sa nevrátil. Aspoň nie načas. Neskôr uveril amnestii, ale keď sa vrátil, šupli ho do Jáchymova a po prepustení dostal zákaz pobytu v Prahe a v širšom okolí.

Slávny futbalista sa zrazu ocitol v Harmanci. A Milana aj trénoval. Karel Finek si však došikoval aj kamarátov. Polovicu mužstva. Krátko na to nasledovala zlatá éra futbalu v Harmanci. A Milan je rád, že môže povedať: „Bol som pri tom!“

Ďalšou veľkou záľubou bol hokej. V krajskej súťaži si Harmanec nepočínal zle. Vždy však bol problém s provizórnou ľadovou plochou. Nosiť vodu na polievanie, odpratávať sneh, čakať, aké bude počasie, naťahovať elektriku, či súper príde a či bude mať kto nastúpiť.

A boli tu aj ďalšie športy, ako lyžovanie - účasť na desiatich ročníkoch Bielej stopy, skoky na lyžiach, stolný tenis, šach, kolký, biatlon. A fabrika to všetko financovala a neskrachovala. Tisíce spomienok, len čo s nimi. Rozum zostane stáť, že na prvý ročník Bielej stopy išlo z Harmanca sedemdesiat ľudí! Teraz toľko nepríde ani do päť krčiem naraz. A tragédia, keď na štarte zomrel Ferko Detvan. Bože môj a Milan bol pri tom...

A bol tu kopec kultúry, divadlá, Spehuditas, módné prehliadky, herci z Bratislavy, herci z Prahy a hudobné

skupiny so slávnou Amáti a spevácka súťaž o „Harmaneckú labuť“ a natrieskané kiná a súťaže medzi obcami, zábavy, čaj o piatej, bitka o šiestej... neuveriteľné, že všetko to tu fungovalo a na všetko bol čas a na všetko boli peniaze. A čo je hlavné, boli ochotní ľudia!

Rybičky. Ďalšia záľuba. Byť v prírode, pri vode, na čerstvom vzduchu a ešte aj starať sa o tie nemé tváre. Čo krajšie si človek môže priať! Povedzme si však pravdu, v tých začiatkoch to mohlo byť aj inak. Milan chcel byť pôvodne poľovníkom, ale zakročil otec, ktorý povedal rázne „nie!“ V rodine je poľovníkov dosť, ale rybára nemáme. Budeš rybárom! A bolo vymaľované. Nakoniec, keď pozeráte dokumentárne filmy z prírody, chytené ryby sa ešte dajú pustiť späť do života, ale keď už niečo zastrelíte... A rybárov bolo veľa, aj brigád bolo veľa, aj roboty bolo veľa pri úprave bazénov, ale o rybičky je radosť sa starať, vidieť, ako rastú, ako šantia a majú radosť zo života.

A ešte jedna veľká láska na koniec. Automobil. Ten vlastný, modrý, krásny tatraplán. Má ho už roky, veľa rokov. Je to veterán, ako jeho gazda, aj keď ide ako ho-

dinky. A záujemcov, čo by ho radi kúpili, je stále dosť. Ale „miláčik“ nie je na predaj. Veď sa v ňom vozili riaditelia papierní. A ľudia závideli: panský šofér, tomu sa žije! Lenže nikto nevidel, ani nevedel, keď „panský šofér“ musel na riaditeľa čakať aj 5 – 6 hodín po pracovnej dobe, hladný a smädný a nemohol od auta odísť, lebo riaditeľ mu nepovedal, kedy príde. Tak je to.

Nuž tak, starý otec. Z titulu má výsadu zatiaľ ešte neoznačeného stáleho miesta v pivárni Pohoda. Fľaškové pivo a borovička sú neodmysliteľní spoločníci a ešte niekoľko veľmi málo priateľov, lebo nemá rád tárajov. Milión spomienok a čo s nimi. Bolo by ich treba zachovať, lebo za všetkým sú ľudia. Takí aj onakí, ako je aj on sám, Milan Rečkovič - „Starý otec“.

Michal Kiššimon

Mesiac úcty (k starším)

V súvislosti s úctou k starším Pápež František občas spomenie nasledujúci príbeh: *Starý otec postupne slabol – na tele i na mysli. Už sa sám poriadne nevedel ani najesť, jedlo mu vypadávalo z úst a jeho synovi, tiež už otcovi rodiny, nebolo príjemné sedieť s ním za jedným stolom. Preto sa rozhodol, že pre svojho otca zhotoví stôl, ktorý umiestni vo vedľajšej miestnosti, aby sa nikto z rodiny nemusel za starého otca hanbiť, keď príde návšteva. O pár dní na to, keď sa vrátil domov z práce, našiel svojho päťročného syna s kladivom, klincami a doskami. „Čo robíš?“ spýtal sa ho. Chlapček nezaváhal: „Robím stôl pre teba. Aj ty budeš jesť sám, keď zostarneš.“*

Aké jednoduché. Vyžadujeme od detí úctu k rodičom, učiteľom, starším či autorite vôbec. Zároveň sa sťažujeme, ako mladým tá úcta chýba, akí sú nevychovaní, niekedy vulgárni, ako sa nevedia správať... Žiaľ, niekedy to tak naozaj je. Ale jedným dychom treba povedať, že to neplatí vždy a nie je správne ani múdre hádzať všetkých do jedného vreca.

A okrem toho... ten príbeh, ktorý Pápež spomína, má v sebe jednu veľmi, veľmi hlbokú pravdu. Deti sa učia napodobňovaním. Nikdy sa mi nezunuje opakovať, že jablko nepadá ďaleko od stromu. Často rodičom hovorím, že vo chvíli, keď vojdem do triedy (a je celkom jedno, či je to tu u nás, v Harmanci, alebo kdekoľvek inde), presne viem, z akých sú deti rodín. Netreba doktorát zo psychológie na to, aby pozornejšiemu človeku bolo jasné, že v kolektíve medzi seberovnými sa deti správajú presne podľa toho, čo vidia doma. Nasávajú ako špongie. Veľmi citlivo a presne vnímajú komunikáciu medzi rodičmi, ale aj frázy z nízkoúrovňových seriálov či rôznych iných kanálov (a niekedy aj priamo zo žumpy). Deti chcú byť ako dospelí. Preto napodobňujú. Ak im predložíme prázdno, ich správanie bude prázdne. Nehovoriac o vulgárnosti či nemorálnosti.

Nie, nechcem moralizovať. Len ma bolí, keď sa rodičia tvária tak nekonečne dôležito, akoby na nich spočíval chod sveta a potom sa vyhovávajú, že nemajú na svoje deti čas – a posadia ich pred televízor či videohru. Samozrejme, že následne je učiteľ neschopný, lebo nevie dieťa nič naučiť (akosi menej už rodiča trápi, že si s dieťaťom k domácej úlohe nenasadne). Analogicky je zlý tréner, lekár, farár, predavačka a celý svet. Kde sa vytratila úcta? Neviem. Môžem len tušiť a pokúsiť sa uhádnuť. Všetci sme boli v škole a nikto z nás si, predpokladám,

nedovolil správať sa k učiteľovi drzo. A ak sa nám náhodou ušla poznámka či zaucho, nešli sme sa s tým domov pochváliť vo vedomí, že ocko pôjde do školy narobiť poriadok. A akí sme boli radi, keď ten poriadok doma narobila mamka skôr, ako sa otec vrátil, všakže?

Rozhodne nie som zástancom telesných trestov, no tvrdím, že dieťa má právo presne vedieť, čo môže a čo nie. Ale aj to sa naučí jedine napodobňovaním. Prikázanie „Cti svojho otca a svoju matku“ či ak chceme – v širšom kontexte – povinnosť úcty voči človeku, nie je v prvom rade pre deti, ale pre dospelých. Čo deťom predložíme ako samozrejme, to v nich bude rásť. Ak budeme pred deťmi frflať a nadávať na politikov, lekárov, policajtov, učiteľov, kňazov, šéfov, susedov a vôbec kohokoľvek, nemôžeme čakať, že nám vyrastie generácia plná úcty. Nemôžeme čakať, že si nás deti budú vážiť, ak nevidia, že my si vážime ľudí okolo seba. To neznamená hlúpo mlčať a nepomenovať chyby. Ale robme to citlivo. Hovoríme o chybách druhých tak, ako keby sme hovorili o svojich vlastných.

Učme deti vážiť si každého človeka a za každých okolností. A učme ich to príkladom, nie prázdny rečami. Úcta je totiž niečo, čo prirodzene patrí každému človeku. Musí. Ak si úctu nezaslúži každý človek, ak o úctu okradneme jedného človeka, tak pomaly dôjdeme k tomu, že hodný úcty nie je nikto. Nevyhnutne si potrebujeme vážiť každého človeka. To so sebou nesie každodennú prácu na sebe, na tom, že aj v napätých situáciách si dokážeme udržať jazyk na uzde a neskĺzneme do urážok dokonca ani vtedy, keď sa pohádame. Hádky nie je zlá, je to prostredie dôvery, v ktorom sa učíme rešpektovať a vážiť si nielen človeka, ale aj jeho názor. A to aj vtedy, keď s ním nesúhlasíme. Veď aj nesúhlas sa dá vyjadriť úctivo. Ale to už je iná téma.

o. tomáš

Jubilanti

85 rokov

Huťka Bohumil

80 rokov

*Huťková Mária
Kováčiková Ružena
Horváthová Margita*

75 rokov

*Berky Ľudovít
Marunčiaková Anna
Kuttnerová Mária*

70 rokov

*Roštár Peter
Slaštan Jozef
Škropek Vladimír
Šimon Jozef
Froncová Margita
Marenčáková Marta*

65 rokov

*Fronz Dušan
Hudáček Ján
Murgašová Helena
Kolláriková Anežka
Chamajová Elena
Brašeňová Irena*

60 rokov

*Kramný Václav
Bartošová Anna
Binderová Eva*

Srdečne blahoželáme!

Narodili sa

*Tibor
Abrahám 15.7.2019*

*Viktoria
Fronzová 22.7.2019*

*Liam
Šinka 21.9.2019*

Opustili nás

*Ja pôjdem tam, kam všetky pokolenia odíšľu.
A lesy budú stále v slnku sniť a vody driemať
v lesku bielych hviezd.*

Ľubica Vašeková 9.7.2019

Pavol Zvozil 1.9.2019

Venujme im tichú spomienku.

Spomíname

*Kto ho poznal, spomenie si, kto ho mal rád,
nezabudne. Žije v srdciach tých, ktorí ho milovali.*

*Dňa 16. 8. 2019 uplynulo 10 rokov, čo nás navždy
opustil náš drahý manžel, otec, starý otec a prastarý otec*

Jozef Rusnák

S láskou v srdci spomínajú manželka a deti s rodinami.

Názory, nápady, šikovnosť čitateľov

V tomto čase je najväčšia pozornosť celého sveta venovaná riešeniu klimatickej krízy. Každý sa môže k tejto svetovej výzve pripojiť. Ako? Skúsme s odpadom. „Ľudia“ ho zanechávajú všade: v prírode, na ceste, chodníkoch. Plechovice, PET fľaše, umelé poháriky, krabičky z cigariet, obaly z keksov, igelitové tašky, igelitové vrecúška... Príroda sa s tým veľmi, veľmi dlho musí vysporiadať, ak vôbec. Vedci celého sveta poukazujú na dĺžku rozkladu rôznych druhov odpadu:

14 dní

2-5 mesiacov

4-6 mesiacov

1 rok

vlnená látka 1,5 roka

15 rokov

25 rokov

40 rokov

70 rokov

250 rokov

400 rokov

450 rokov

1 000 rokov

10 000 rokov

Kristína Beňová

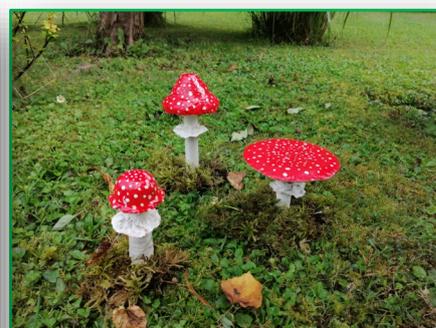
Cesta na stanicu v Harmanci, foto: K. Beňová

Bystrická dolina - hriby na pníku, foto: K. Beňová

Chválime!

Sú skoro ako živé, ale nie sú. To je len šikovnosť Milky Bogárovej, ktorá si robí radosť rôznymi technikami ručných prác. Milé, pekné nápadité. Pochváľte sa aj vy...

POKLADY NAŠICH STARÝCH MÁM

V každej rodine sa určite nájdú tie najlepšie a najchutnejšie recepty, ktoré sú dedičstvom po mamách, starých mamách a sú takým našim rodinným tajomstvom. Či už je to recept na fantastický zákusok či pečené kurča. V tomto čísle sme sa rozhodli priniesť vám niekoľko takýchto pokladov našej slovenskej kuchyne.

Jahodové guľky v krupicovom ceste

Cesto: 500 ml mlieka, 2 PL kryštálového cukru, štipka soli, 150 g detskej krupice, 1 vajce, 250 g hladkej múky

Plnka: 200 g jahôd

Vanilková smotana: 100 g jahôd, 2 PL práškového cukru, 1 vanilkový cukor, 200 g kyslej smotany (16 %), maslo na poliatie

V hrnci za stáleho miešania uvaríme z mlieka, cukru, soli a krupice hustú kašu, ktorú necháme vychladnúť. Do vlažnej krupice zašľaháme celé vajce a hmotu navrstvime na naváženú múku na pracovnej doske. Rukami vypracujeme tuhšie cesto, ktoré vyvalkáme na plát. Cesto rozrežeme na štvorce a do stredu každého vložíme celú jahodu. V dlaniach vypracujeme guľky a necháme ich bokom, kým nepripravíme zálievku. V jednej miske spojíme prepolené jahody s práškovým i vanilkovým cukrom a vidličkou ich popučíme na kašu. V inej miske vymiešame kyslú smotanu s vanilkovým cukrom. Guľky vložíme do vriacej vody, počkáme kým vystúpia na povrch a ešte ich pár minút povaríme, aby cesto nebolo surové. Guľky scedíme, omastíme trochou rozpusteného masla a servírujeme preliate vanilkovou smotanou i jahodovou omáčkou.

Bryndzové posúchy

500 g hladkej múky, štipka soli, 1/2 kocky čerstvého droždia, 1 PL kryštálového cukru, 200 ml vlažnej vody, 100 ml oleja, 1 vajce, 200 g bryndze, 1 kyslá smotana, 2 strúčiky cesnaku, 100 g tvrdého syra, 1 vajce na potretie

Do vlažnej vody rozmrvíme droždie, pridáme cukor a asi 1 PL múky. Spolu dobre rozmiešame a kvások necháme na 15 minút zaktivovať. Medzitým si do väčšej misky navážime múku, pridáme soľ, olej a celé vajčisko. Zo surovín rukami vytvoríme mrveničku, do ktorej nakoniec zapracujeme kvások. Cesto zakryjeme utierkou a necháme zhruba 1 hodinu nakysnúť. Na plnku spojíme bryndzu s kyslou smotanou, pretlačeným cesnakom a 3/4 strúhaného syra. Zvyšok syra si odložíme na posypanie. Vykysnuté cesto potom dobre vypracujeme na pružný bochník, ktorý rozdelíme na 12 až 15 menších častí. Z každej vytvarujeme menší okrúhly bochník, uložíme ho na plech vystlaný papierom na pečenie a do jeho stredu lyžicou navrstvime bryndzovú plnku.

Posúchy zakryjeme utierkou a necháme ešte 15 minút podkysnúť. Pred pečením ich potrieme rozšľahaným vajčekom a dáme piecť na 20 minút pri 180°C. Potom plech vytiahneme, posúchy posypeme zvyškom strúhaného syra a vrátime do rúry ešte na cca 10 minút. Podávame s kyslým mliekom.

Paprikové kurča a ryža z jedného hrnca

3 PL oleja, 6 ks horných kuracích stehien (s kosťou a kožou), 1 ČL soli, 1 ČL mletého čierneho korenia, 1 ČL mletej papriky, 1 ks veľkej červenej papriky, 1 červená cibuľa, 3 strúčiky cesnaku, 1 hrnček ryže, 2 hrnčeky kuracieho vývaru (bujónu)

Rúru rozohrejeme na 180°C. Vo veľkej panvici s pokrievkou (alebo v hrnci vhodnom aj na pečenie v rúre) zahrejeme olej. Pridáme umyté, osušené kuracie stehná kožu nadol a zvrchu ich poprášime polovicou soli, korenia a papriky. Stehná otočíme a proces ochutenia zopakujeme. Opäť ich obrátíme a opečieme z každej strany do zlatohneda. Stehná vytiahneme a na výpeku začneme smažiť na kocky pokrúpanú cibuľku a papriku, až kým nezmäknú. Nakoniec pridáme roztláčený cesnak a krátko opečieme. K restovanej zelenine pridáme ryžu, krátko ju opečieme a premiešame. Všetko zalejeme vývarom. Keď ryža začne bublať, vrátime do hrnca aj mäsko (kožou hore), zakryjeme pokrievkou a dáme piecť do rúry vyhriatej na 180°C na cca 40 minút. Pred podávaním posypeme čerstvým majoránom alebo vetvičkami tymianu.

Bryndzové pirohy s medvedím cesnakom

700 g zemiakov, 500 g hladkej múky, 500 g polohrubej múky, 1 vajce, 300 g bryndze, 1 cibuľa, soľ, maslo, kyslá smotana, medvedí cesnak

Zemiaky ošúpeme, umyjeme a pokrájame na kocky. Dáme ich do hrnca, zalejeme vodou, osolíme a dáme variť. Medvedí cesnak umyjeme, osušime a posekáme. Uvarené zemiaky scedíme a popučíme. Časť popučených zemiakov si odložíme do cesta - približne 1 šálku. Ku zvyšku popučených zemiakov pridáme bryndzu a posekaný medvedí cesnak. Všetko spolu dobre premiešame. **Vodu, v ktorej sa varili zemiaky, nevyliavame - budeme ju ešte potrebovať.** Na cesto si dáme do misy hladkú a polohrubú múku, odložené popučené zemiaky, vajce a soľ. Rukami začneme spracovávať cesto a postupne prilievame vychladnutú vodu, v ktorej sa varili zemiaky. Malo by nám vzniknúť vláčne nelepivé cesto. Vypracované cesto rozvalkáme na pomúcenej pracovnej doske. Následne z cesta pomocou vykrajovačky (alebo pohára) vykrajujeme kolieska. Na každé dáme lyžičku plnky a preložíme na polovicu. Okraje popritláčame (najskôr prstami a potom môžeme použiť aj vidličku) tak, aby nám plnka počas varenia nevytiekla. Do väčšieho hrnca si dáme variť osolenú vodu. Keď začne vriieť, tak do nej nahádzeme pripravené pirohy. Varíme, kým nám pirohy nevyplávajú na hladinu, potom ešte krátko povaríme. Následne pirohy povyberáme. Medzitým ako sa nám varia pirohy si pripravíme „oblohu“. Cibuľu ošúpeme, prekrojíme na polovicu a pokrájame na plátky. Na panvici si necháme roztopiť trošku masla, na ktorom opražíme cibuľku. Podľa chuti môžeme pridať aj slaninku. Uvarené pirohy rozdelíme na tanieru, polejeme roztopeným maslom s opraženou cibuľkou (prípadne môžeme obohatiť o lyžicu kyslej smotany) a môžeme podávať.

Náš tip

Ak budete pirohy podávať s kyslou smotanou, tak pokojne časť bryndze určenej na plnku zmiešajte s kyslou smotanou.

SENIOR CUP v Dolnom Harmanci

V sobotu, 31. augusta, sa na futbalovom ihrisku v Dolnom Harmanci uskutočnil už 6. ročník obľúbeného futbalového turnaja „SENIOR CUP“. Náš Harmanec zastupovali dve mužstvá Bažanti a Harmasan. Na turnaji sa celkovo zúčastnilo šesť kvalitných tímov: okrem dvoch našich mužstiev domáci Dolný Harmanec do turnaja nasadil tiež dve mužstvá Botafogo a Krpčiar. Doplňili ich mužstvá Medojed Banská Bystrica a Turecká.

Organizátorom a zúčastneným tímom prišlo aj nádherné počasie a všetci hráči hrali s plným nasadením. Turnaj sa konal po oslavách 75. výročia Slovenského národného povstania symbolicky na ihrisku pod sochou partizána. Socha pripomína pôsobenie partizánskych skupín v Harmaneckej doline a okolitých horách.

Hralo sa v dvoch základných skupinách, v každej skupine boli po tri mužstvá. Po odohraní základných skupín nasledovalo krížové play off, kde postúpili všetky mužstvá. Obidve mužstvá z Harmanca vyhrali svoje skupiny (tak Harmasan, ako aj Bažanti) a boli nasadené priamo do semifinále turnaja.

Semifinále, finále a zápas o tretie miesto boli vyvrcholením turnaja. Do semifinále k Harmasanu sa prebojovalo mužstvo Medojed z Banskej Bystrice a proti Bažantom nastúpilo domáce usporiadateľské mužstvo Botafogo. Bažanti si v semifinále jednoznačne poradili s Botafogom 3:0. Napínavý súboj prinieslo druhé semifinále, kde predviedlo vynikajúci výkon mužstvo Harmasan a brankár Peter Chladný. Napriek obrovskému tlaku inkasovali gól, ktorý rozhodol o výsledku 0:1.

V zápase o tretie miesto sa tak stretol Harmasan s Botafogom, v ktorom harmanecké mužstvo podľahlo

Dolnoharmančanom 0:1. Pri finálovom zápase mužstiev Bažanti a Medojed všetci stáli na nohách a povzbudzovali. Napínavý zápas, v ktorom banskobystričský Medojed odolával tlaku harmaneckého mužstva systematickou hrou, priniesol vedenie mužstvu Medojed. Už keď sa zdalo, že Medojed ubráni vedenie, obrovský tlak Bažantov priniesol pred koncom zápasu vyrovnanie gólom Miloša Mišányho. Po riadnej hracej dobe zápas skončil nerozhodným výsledkom 1:1. A nasledoval nespočetný sled penált, až kým sa konečne podarilo Bažantom zlomiť odpor Medojedu. Následne vypukli na strane Bažantov z Harmanca veľké oslavy. Na turnaji všetky mužstvá ukázali, že v Harmanci sa hrá kvalitný futbal a názov SENIOR CUP, je len symbolickým názvom. Väčšina zápasov bola úplne vyrovnaná, často sa predlžovalo a množstvo zápasov skončilo rozdielom len o jeden gól.

Po skončení turnaja boli ocenené všetky mužstvá, ale aj jednotlivci. Za najlepšieho hráča turnaja bol vyhlásený Peter Čillík z Tureckej, za najlepšieho strelca turnaja so štyrmi vsietenými gólmi Miloš Mišány z tímu Bažantov a najlepším brankárom turnaja sa stal Peter Chladný z tímu Harmasan.

Poďakovanie za prípravu celého dňa patrí Jánovi Snopkovi z Dolného Harmanca a mužstvu Botafogo, ktoré tento turnaj usporiadalo.

Konečné umiestnenie:

1. Bažanti
2. Medojed
3. Botafogo
4. Harmasan
5. Turecká
6. Krpčiar

Vladimír Sklenka

